Փոխնջը ՇԱԲԱԹ օրերը կը հրատարակուի :

Տարեկան բաժանորդագինն է երկու եւ կես արծաթ Մեճիտ կանխիկ վճարելի, բէ մայրաքաղաքիս եւ իւր արուարձանաց եւ բէ գաւառաց համար :

վեց եւ երեք ամսոց համար ալ բաժանորդ կրնդունուի :

Տեղական եւ գաւառական թղթատարութեան ծախքը խմբագրութիւնը պիտի վճարէ :

Հատը 40 փարայ է, եւ կգտնուի մասնաւորապէս Պահճէ-Գափու ջրավաճառ. եւ գրավաճառ. Պօղոս եւ Ցակոբ աղայից խանութները :

ՓՈՒՆՋ

Գրանուցման տողը 3 դրուշ է մեկ անգամի համար : Աւելի աժան կըլլայ աւելի անգամներու համար :

Խմբագրութեան վերաբերեալ որ եւ է գիր ուղղելի առ Տիօրեն-Տէր Հ. Ս. Ալամճեան կ. Պոլիս Պալըգ-բազար Նաֆիյէ խան վերի յարկ թիւ 16 :

ADRESSE
H. S. ALADJADJIAN
Directeur du journal Armenien Pountch
—16 Nafié-Han . Balouk-Pazar 16—
Constantinople

Թիւ 2007 — Շ Ա Բ Ա Թ — 1886 ՕԳՈՍՏՈՍ 16

(ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՓՈՒՆՋԻ)

Պարբերական ընդարձակ ընդհանրական մը կը շրջի վերջին օրերս հասարակութեան մէջ, եւ հետաքրքիր ազգայինք մնէնք ալ ծանօթութիւն կունենք : Մեզ կարծեմք թէ այդ ընդարձակ եղած է՝ Ամեն. Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարք Հօր սա՛ յայտարարութիւնը՝ զոր ըրած է պաշտօնական եւ մանաւանդ անձանց ուրանց թէ ինքը կը չանայ եւ կը փափաքի քանի մը ամիսէն ուղեւորիլ ի Ս. Երուսաղէմ : Արդարեւ Նորին Բարձր Սրբազնութիւնն ունի այսպիսի չանք ու փափաք, բայց անշուշտ յետ կարգադրելոյ ազգային առկախ մնացած խնդիրներն, զորս այժմ լաւ եւ քաջ սերտած լինելով՝ կրնայ իւր ծանուցեալ խոհականութեամբ ու չրջահայեցութեամբ կարգադրել, եւ որոց համար արդէն լուիկ մնչիկ կաչխատի, միշտ դիմելով առ որս անկ է եւ խնդրոյ ամէն պարագաներն ու հանգամանքները ծանուցանելով ու բացատրելով : Մեք տարակոյս չունիմք թէ Ամեն. Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարք Հայրն կը բաղձայ արդիւնաւոր առնել իւր պատրիարքական պաշտօնավարութեան չրջանն՝ որչափ ալ կարճ լինի այն, և ազգային պատմութեան մէջ իւր յաջորդաց համար օրինակելի տիպար մը թողուլ ի մեծ գոհունակութիւն Ազգին : Դիտէ արդէն Նորին Բարձր Սրբազնութիւնն թէ Ազգային ժողովն ալ այսպիսի տրամադրութեամբ ընտրած է զինքն ի պատրիարքութիւն Ս. Երուսաղէմայ : Պարտ կը համարիմք մեղ յաւելուլ սա՛ դիտողութիւնն ևս թէ առանց ծանօթ խնդրոյ գէթ մեծագոյն և կարևորագոյն մասին կարգադրութեան ի Ս. Երուսաղէմ երթնէն՝ հաւակորդայ չարախօսութեանց ու քսութեանց տեղի կուտայ, և կսկսին վաղվաղել այսր անդր ու աղաղակել թէ տեսե՛ք Տ. Յարութիւն Սրբազանի պատրիարքութեան վրայ դրուած յոյսերն ո՛րչափ սին ու սնոտի էին : Զայս ամենայն ի նկատ կառնու ի հարկէ Նորին Ամենապատուութիւնն, և մանաւանդ Ազգին օգուտն ու շահերն, և տակաւին յոժարակամ կը մնայ Պօլսոյ պատրիարքական գահուն վրայ, միշտ կէտ նպատակի ունենալով ծանօթ խնդրոյ լուծումն :

(ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՓՈՒՆՋԻ)

Վաս. 20 Յուլիս 1886 : — Քալճեան, Բէհրիւզեան և նոցա 30 ընկերք բանտէն 1000 բառէ բաղկացեալ երկար հեռագիր մը ուղղած են Վեհ. Սուլթանին, և Պօլոս Սրբազանի երեսուն տարուան իրր ապօրէն արարքը նկարագրելով՝ վանէն ուրիշ քաղաք մը բոլորովին հեռացումը և իրենց ալ ազատութիւնը աղերսած են :

Տրապիզոն . 6 Օգոստոս 1886 : — Պաթումի ազատ նաւահանգիստը գոցուելէն մի քանի օր առաջ տեղւոյս Յոյն և Մահմետական վաճառականք 5000 հակէն աւելի այլ և այլ վաճառքներ ներածած են ի Պաթում՝ առանց մաքս վճարելու, և այժմ այդ ապրանաց գիները բարձրացած լինելուն պատճառաւ մեծ չահով վաճառել ըսկըսած են : Յաւելի է որ հայազգի վաճառականներէն մէկ երկու հոգի միայն խորհած են այս առիթէն օգուտ քաղել, մինչ տեղւոյս Յոյն վաճառականք ամենայն ճարտարութեամբ կը նեռուին ամէն տեսակ օգտակար ձեռնարկութեանց մէջ և միշտ կը շահին : — Նախորդ տարիներու հետ բաղդատմամբ այս տարի Մշոյ, Վանայ, Խարբերդի և այլ քաղաքաց հայերէն բազմաթիւ անձինք կանցնին քաղաքէս ի Պօլիս և այլուր. աւելորդ է ըսել թէ այս դառն պանդխտութիւնք կարի յոյժ աղետաբեր կը լինին Հայու : Տեղւոյս Ս. Առաքնորդը կուզևորի այսօր ի Զարշամպա պատրիարքական հրամանաւ՝ հոլովական այցելութիւն մը ընել, մի քանի ազգային խնդիրներ կարգադրել, և միանգամայն երկու վիճակաց առաջնորդութիւնն ըստ առաջնոյն միացնելու աշխատիլ՝ հակառակ կուսակցութիւնը համոզելով : — Դպղնոյ Ալիանս Ֆրանսեզ անուն ընկերութենէն վերջերս շատ մը ոսկեզօծ գրքեր նուէր ղրկուեցան տեղւոյս ձիղութիներու և Յունաց վարժարաններուն . մի քանի կտոր դպրոցական դասագրքեր ալ՝ մեր ազգային վարժարանին :

Իզմիր. 28. Յուլիս 1886 : — Քանի տիայէն եկած արժանահաւատ ուղևոր մը մեզ տեղեկութիւն կը տայ թէ տեղւոյն հայկական եկեղեցին, Ս. Կարապետ անուն, քարաշէն, ունի տակաւին իր ամէն պատկերներն, եկեղեցական զգեստներն, ժամերգութեան գիրքերն և այլն, ի բաց առեալ արծաթեայ սպասներ, որոնք ժամանակին ազգային Պատրիարքարանի կողմէ վերցուեր են՝ տեսնելով թէ տեղացի Հայ չէ մնացած անդ : Սակայն եկեղեցւոյ ինչքը այդ արծաթեղէններ չեն միայն, այլ եկեղեցին ունի իր չուրջ տասնեակ տուներ, որոնք այժմ կը վարձուին այլ և այլ անձանց՝ հայու մը կողմէ, որ վերմակագործ Սիմոնի որդի կըսուի, բայց Յոյն կին առած է և մի միայն այդ տուներու հասոյթը գանձելու պատրուակաւ կերևի թէ հայութիւն ցոյց կըտայ : Ինչ որ ալ ըլլայ, Ազգային Պատրիարքարանի ուշադրութիւնը կը հրաւիրուի, եթէ նոյն անձը իր կողմէ կարգեալ չէ այդ պաշտօնին մէջ . ըստ որում պէտք է գիտնալ որ նոյն տուներ տարեկան 40 ոսկի չափ հասոյթ մը կրնան բերել : Եկեղեցին ունի նաև սենեակներ ուր կը բնակին այժմ տեղւոյն ղօրանոցի չինութեան համար անդգամուած Հայ գործաւորներ :

Ադրիանուպոլիս (Ռումելիա) 28 Յուլիս . 1886 : — Ռումելիոյ տերութեան կողմանէ հրաման եղած է տեղւոյս հռովմէական հայոց Արքեպիսկոպոս հռչակաւոր Ջաքարեանի՝ հեռանալ Արդուինէ և երթալ բնակիլ Օսէոա անպաշտօն կերպով և իբրև աքսորեալ : Թէ՛ յիշեալ Արքեպիսկոպոսը և թէ՛ նորա բովանդակ հօտը բողոքած և առ Պապն Հռոմայ հեռագիրներ քաշած են, բայց անօգուտ եղած է : Այս աքսորման պատճառը տակաւին չէ յայտնուած :

Բիւքրէշտ . 23 Յուլիս 1886 : — Գրիգոր Մինասեան անուն ազնիւ և գիտնական երիտասարդն անյայտ եղած է : Կը կարծուի թէ կառավարութիւնը Սիպերիա աքսորած է զինք՝ իւր ազատական գաղափարաց պատճառաւ :

Իզմիր . 23 Յուլիս 1886 : — Տեղւոյս Առաքնորդ Սրբազանն էջմիածնէն վերադարձէն հետէ սկսած է իւր պաշտօնն արդիւնաւոր ընել, և խոհեմութեամբ դարմանել հին վէրքերը : — Կաչխատի նաև Իզմիտի և վիճակին մի քանի գիւղաքաղաքաց մէջ հաստատել Միացեալ Ընկերութեանց ճիւղերը : Ցա՛յր երկինք որ սոյն չանքերը պսակուէին յաջուստ Հայոց ուսումնասիրաց կարօտ մանկտւոյն : Նորին Սրբազնութիւնը խոհեմութեան մեծ գործ մը կատարած եղաւ՝ այցելելով առ Դեր. Վանահայրն Սրմաշի :

Պօլիս . 30 Յուլիս — Միացեալ Նահանգաց Մասաչուսէդ-նահանգի մէջ Ո՛ըէր անունով քաղաք մը կայ 70–80 հազար բնակիչներով, ուր նաև կայ բաղմաթիւ Հայ գաղթականութիւն մը, բոլորովին գրեթէ գաւառացիք : Սոյն գաւառացի Հայք գլխաւորապէս Խարբերդէ կէս ժամ հեռաւորութեամբ Հէ՛սէնիկ կոչուած գիւղացիք են : Հիւսնիկներ արտաքոյ կարգի դաս մը ժողովուրդ են . ոչ քաղաքացի են լուսամիտ և քաղաքավար կոչուելու չափ, և ո՛չ գիւղացիի մը չափ միամիտ են. այլ սոցա երկուքին մէջ տեղ տեղ սակ մը զանդուած կազմած են, որով անկարելի է իրենց հետ կենցաղավարիլ ու չցաւիլ թէ՛ իրրև մարդ և թէ՛ իրրև Հայ : Հիւսնիկներն առաջին անգամ ինչ միջոցաւ Ո՛ըէր քաղաքը գալով հաստատուած է յայտնի չէ . կը կարծուի սակայն թէ Խարբերդի միւսնարներէ միոյն հետ անդ գընալով իրրև պարզ գործաւոր աշխատիլ սկսած և յետոյ իւր ծանօթներու և ազգականներու մեծ բազմութիւն մը ևս հետևելով այսօր երկու հարիւրի չափ Հայք հաւաքուած են հոն, յայտնի չէ թէ ինչ խորհրդով, եթէ ոչ ապրուստ մը ճարելու յոյսը լինի թերևս իւրեանց սոյն տարօրինակ ձեռնարկին : Ջարմանալի ճշմարտութիւն մ'է թէ և ոչ մի հէ՛սէնցի Հայ Ուսթըրի մէջ արհեստ սորվելու, կամ իւր արուեստը կատարելագործելու ջանք մը ըրած է, հազիւ մէկ երկու բացառութեամբ . ասոնց ալ մին քաղաքիս մէջ կը գործէ . իսկ Ուսթըրի մէջ գտնուողներու բոլորն ալ տեսակ մը գործաւորութեամբ կզբաղին զոր կ. Պօլսոյ մէջ ամօթ կըսեն խօսելով բնակչէ՛ս-ընէ՛ պիտի կոչէինք : Մեր այս տողերը գրելէ մեկ քանի օր առաջ, յատկապէս ազգօգուտ լրագրոյդ տեղեկութիւն տալու խորհրդով Ուսթըրի Հայ գաղթականութեան այցելութիւն մը ըրինք : Մեր հաւաքած տեղեկութեանց նայելով այս օրուան օրս 163 Հայ կայ անդ և քառասունի չափ ալ վայրկենէ վայրկեան կսպասուի : 163 Հայոց մէջէ միայն 91 Հայ կը գործեր մեր քննութեան օրը և 72 հոգի անգործ կը շրջէին, որոց ապրուստը, աշխատող ազգակցաց միջոցաւ կը հայթայթուէին, ապագային վճարելու յոյսով : Տօ՛ղ թօ՛ռան անուն անձէ մը ի զատ ոչ ոք իւր տունը վարձու կուտայ եղեր պանդուխտ Հայոց, մինչդեռ տօքթօրի տուները ուրիշ որ և իցէ ժողովրդեան անբնակելի լինելուն պատճառաւ միայն, և իրրև չնորհ տրուած են Հայոց որ բնակին : Սոյն տուներէ մին, այսինքն առանց ներկի և առանց պարտէզի առանց կանոնաւոր փողոցի կիսակործան տուն մը եթէ կարող էք երևակայել, այս տեսակ չէնքի մը մէջ 25–30 Հայ կը բնակին, մէն մի սենեակի մէջ 2–4 մահճակալներով առանց մաքրութեան, կապերտի, և այլ զարդերու զոր անհրաժեշտ է ննջարանի մը : Մինչև իսկ կըսուի թէ մեռնողն մահճակալի մէջ չորս անձինք կը ննջեն, երկուքն օրուան ժամանակ և միւս երկուքը գիշերայնի ժամանակ, Հայոց աշխատած գործարանը գիշեր թէ ցորեկ գործելու դրութեան մէջ գտնուելու պատճառաւ : Մեր նկարագրած տան ժողովուրդ իւրեանց ընկերներէ մին խոհարար ընտրեր են, որուն պաշտօնն է ճաշերնին պատրաստել, լուացքնին ընել և ըստ հարկին ուրիշ ծառայութիւններ ևս ընել, որոց մէջ է տեն տեն լուացուելու անձի մը ծառայութիւն ընելն : Գործատիրանի մը մէջ՝ ուր իւղ և մուր հոտ և ջուր կայ՝ անտարակոյս շատ մաքուր չը կրնար ապրիլ հոն աշխատող գործաւորը, որոնք ընդհանրապէս կամ իրենց տան մէջ բաղանիք կառնեն, առ նուազն չաբաթն մի անգամ, կամ շուկայի բաղնիքները կերթան : Իսկ մեր հայրենակիցք տան խոհանոցին տախտակամածին վերայ մօրեմերկ կանգնելով և խոհարարը իրենց վերայ չուր թափելով կը մաքրուին եղեր : Սոյն տանց մէջ բնակող Հայոց մի մասը խոհարարի դիւրութիւնն ալ չունին . այլ պարզապէս իրենք իրենց կեփեն . կուտեն, կաչխատին և կը լուացուին, որպէս զի շատ ծախք չըլլայ : Հարիւրի չափ Հայք այս վերջին միջոցին ընտրած են, ուսաի և շատ անգամ ցամաք հաց ուտելով իսկ կը բաւականանան : Ուսթըրի Հայը, ընկերական տեսակէտով մեկուսացեալ կապրի, կրօնական տեսակէտով երեք չորս ճիւղերու բաժնուած, իսկ քաղաքականապէս եթէ քննեմք՝ ափերիկեցիի մը չափ անտարբեր են ատոնք : Տօքթօրը չորս տուն ունի եղեր որոց մէջ կը բնակին Հայք . բոլորն ալ վերոգրեալ վիճակի մէջ . եթէ տարբերութիւն մը կայ մէջերնին, այն ալ սա է թէ մինչդեռ բնակարաններէ մին երիցական Հայոց երեք չորս հատի որջն է, ուրիշ տուն մը մկրտականաց մեկ քանիներու բոյնն է եղած . ուրիշ տուն մը ևս հաւաքուած են կըսուի ամենէ լկտի մասը ժողովրդեան ուրիւղական սեռն ալ իւր վատ ներկայացուցիչը ունի ինչպէս որ Հայք ևս իրենց մէջ ամենէ ստահօս և ամենէ ամբարիշտ երիտասարդնեը սոյն տան մէջ պատսպարած են : Մեր ստացած տեղեկութեանց նայելով՝ Ուսթըրի մէջ միայն հինգ Հայ ընտանիք կան . մին Իւլանտացի կին ունի . ուրիշ մը Ասորի կին . և երեքն ալ Հայ կիներ, որոց երկուքն Պօլսեցի, որոց մին ստորին և միւսը միջին դասուն կը պատկանին եղեր : Ոչ մէկ հարուստ Հայ չկայ Ուսթըրի մէջ, ուսեալ դաս ամենևին չկայ . աղգասիրութիւն բառը ծանօթ չէ մեծ մասին . ընկերութիւն չկայ . միաբանութիւն անհետացած է : ասոնց հակառակ միշտ վէճ, երկպառակութիւն, մինչև իսկ ծեծ . ուրիշ շատ կայ մէջերնին : Ծուռ և կապոյտ քթով քարոզիչ մը ունի երիցական դասը, աշակերտ և պաշտպան միսիոնարական Ազգին և դրութեան, որուն ամսական 30 օսլար կը վճարեն եղեր Պօրտ ընկերութեան կողմանէ : Մկրտականք կոչուած դասը ևս ունի քարոզիչ մը, վերջին օրերս միայն չուրը մտնելով վրկուած, որ կը քարոզէ իւր հօտին տարեկան 2–3 հարիւր օսլարի փոխարէն : Մկրտականաց երկրորդ ճիւղ մ'ալ կայ բոլորովին պոլը պօլը-ի դրութեան մէջ, հազիւ 3–4 անդամներով : Լուսաւորչականք մեծամասնութիւն կը կազմեն, առանց քարոզչի և առանց առաջ-

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑ

Հրատ. 9 Օգոստոս 1886 — Վեր-
ջին։

Ընդհանուր ժողովի որոշումով «Ճգնաժամ» թերթի խմբագրութեան պաշտօնից ազատուած ենք մենք, որ մինչեւ այսօր եղել ենք նրա խմբագիրը։ Ազատուելով այդ պաշտօնից՝ մենք ոչ մի կերպ չենք կարող մեզ զգալ ազատ մարդիկ։ Մեր ազատութիւնը մեզ համար ոչ այլ ինչ է, եթէ ոչ ստրկութիւն։ Մենք ազատուել ենք մի պաշտօնից, որ մեզ համար եղել է ամենասիրելին աշխարհի վրայ։ Մենք ազատուել ենք մի պաշտօնից, որ մեզ համար եղել է ամենաթանկագին գանձը։ Մենք ազատուել ենք մի պաշտօնից, որ մեզ համար եղել է ամենամեծ պատիւը։ Մենք ազատուել ենք մի պաշտօնից, որ մեզ համար եղել է ամենամեծ երջանկութիւնը։ Մենք ազատուել ենք մի պաշտօնից, որ մեզ համար եղել է ամենամեծ հաճոյքը։ Մենք ազատուել ենք մի պաշտօնից, որ մեզ համար եղել է ամենամեծ ուրախութիւնը։ Մենք ազատուել ենք մի պաշտօնից, որ մեզ համար եղել է ամենամեծ ցնծ

ՄԵԼ ԲԱ ՊԱՅՔ

— Նոյեմբեր 25-ին Ամերիկայի ժողովուրդը ընտրելու է նոր նախագահ։ Ինչպե՞ս է ընթանում նախընտրական պայքարը։

— Ընտրական պայքարը ընթանում է սուր ձևերով։ Ընտրական պայքարի կենտրոնական հարցերից մեկը Ամերիկայի մասնակցությունն է Երկրորդ համաշխարհային պատերազմին։ Ռուզվելտի կողմնակիցները պնդում են, որ Ամերիկան պետք է մասնակցի պատերազմին։ Ռուզվելտի հակառակորդները պնդում են, որ Ամերիկան չպետք է մասնակցի պատերազմին։

— Ինչպե՞ս է ընթանում ընտրական պայքարը Ռուզվելտի և նրա հակառակորդների միջև։

— Ռուզվելտի հակառակորդները ամեն կերպ փորձում են ապացուցել, որ Ռուզվելտը ձգտում է Ամերիկան մտցնել պատերազմի մեջ։ Ռուզվելտի հակառակորդները ամեն կերպ փորձում են ապացուցել, որ Ռուզվելտը ձգտում է Ամերիկան մտցնել պատերազմի մեջ։ Ռուզվելտի հակառակորդները ամեն կերպ փորձում են ապացուցել, որ Ռուզվելտը ձգտում է Ամերիկան մտցնել պատերազմի մեջ

ՃԱՐԿ

ՓՈՓՈԽԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ